

**ŠILALĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
TARYBA**

**SPRENDIMAS
DĖL ŠILALĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS
STEBĖSENOS 2018 M. ATASKAITOS**

2020 m. kovo d. Nr. T1-
Šilalė

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos 16 straipsnio 4 dalimi, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymo 10 straipsnio 2 dalimi, Šilalės rajono savivaldybės taryba n u s p r e n d ž i a :

1. Pritarti Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2018 m. ataskaitai (pridedama).

2. Paskelbti informaciją apie šį sprendimą vietinėje spaudoje, o visą sprendimą – Šilalės rajono savivaldybės interneto svetainėje www.silale.lt ir Teisės aktų registre.

Šis sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka per vieną mėnesį nuo šio sprendimo paskelbimo dienos Regionų apygardos administracinio teismo Klaipėdos rūmams (Galinio pylimo g. 9, 91230) arba Lietuvos administracinės ginčų komisijos Klaipėdos apygardos skyriui (Herkaus Manto g. 37, 92236 Klaipėda).

Savivaldybės meras

**ŠILALĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS
STEBĖSENOS**

2018 METŲ ATASKAITA

2019 m.

TURINYS

ĮVADAS.....	3
1. BENDROJI DALIS PAGRINDINIŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“).....	4
2. SPECIALIOJI DALIS ATRINKTŲ RODIKLIŲ DETALI ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS.....	11
2.1 ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ MIRTINGUMAS DĖL ATSITIKTINIO PASKENDIMO.....	11
2.2. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ SERGAMUMAS TUBERKULIOZE.....	14
2.3. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ MIRTINGUMAS DĖL TRANSPORTO ĮVYKIŲ.....	16
IŠVADOS.....	18
REKOMENDACIJOS.....	19

IVADAS

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, tvarkyti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą charakterizuojančius rodiklius, kad remiantis išsamia informacija apie savivaldybės bendruomenės sveikatos būklę, sveikatos rizikos veiksnius, būtų galima planuoti ir įgyvendinti savivaldybės visuomenės sveikatos gerinimo priemones, taip pat vykdyti visuomenės sveikatos stebėsenos duomenų sklaidą bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškųjų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Ataskaitoje pateikiami ir aprašomi 2018 m. visuomenės sveikatos būklę atspindintys duomenys Šilalės rajono savivaldybėje. Pateikiami rodikliai (iš Valstybės deleguotų savivaldybėms visuomenės sveikatos stebėsenos *pagrindinių rodiklių sąrašo projekto*) atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos programos (toliau – LSP) tikslai bei jų uždaviniai. LSP iškeltų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai parengtas baigtinis pagrindinių rodiklių sąrašas (toliau – PRS), kurį sudaro 51 unifikuotas rodiklis, geriausiai apibūdinantis LSP siekinis.

Akcentuojama, kad kai kurių PRS projekte numatytų rodiklių šioje ataskaitoje pateikti nėra galimybės, kadangi nėra parengta skaičiavimo metodologija. Ataskaita parengta naudojant oficialius statistikos šaltinius ir Higienos instituto Sveikatos informacijos centro (toliau – HISIC) parengtą leidinį „Visuomenės sveikatos būklė savivaldybėse 2018 m.“.

1. BENDROJI DALIS

PAGRINDINIŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas siekiant palyginti 2018 m. Šilalės rajono savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į 5 grupes (po 12 savivaldybių kiekvienoje grupėje):

- ✓ 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei* ir žymimos **žalia spalva**;
- ✓ 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei* ir žymimos **raudona spalva**;
- ✓ Likusių 36 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

PRS analizės ir interpretavimo tikslas – įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste ir kokių intervencijų/priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Šilalės rajono gyventojų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje analizuojamų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 1 lentelėje „Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis“.

Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir santykis) pasirinktos 3 pagrindinio rodiklių sąrašo reikšmės, kurių rodiklis ar pokyčio kryptis prasčiausia palyginti su kitomis savivaldybės profilio reikšmėmis (raudonos spalvos pagrindinių rodiklių sąrašo reikšmės). Sudarytas Šilalės rajono probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašas. Šiose srityse atlikta atrinktų rodiklių detali analizė ir vertinimas. Parengti pasiūlymai.

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiami PRS suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. *Antrajame stulpelyje* pateikiama Šilalės rajono savivaldybės rodiklio reikšmė, *trečiajame* – absoliutūs skaičiai, *ketvirtajame* – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, *penktajame* – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, *šeštajame* – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, *septintajame* – pateikiama praėjusių metų Šilalės rajono savivaldybės rodiklio reikšmė, *aštuntajame* – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės vietos tarp visų savivaldybių pavaizdavimas pagal „šviesoforo“ principą).

Rodiklis	Savivaldybės rodiklis 2018 m.	Absoliutus skaičius 2018 m.	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Savivaldybės rodiklis 2017 m.	Santykis: savivaldybė / Lietuva
1	2	3	4	5	6	7	8
Strateginis tikslas - pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai							
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (metais)	75,7		76,0	69,9	78,6	76,5	1,00
Išvengiamas mirtingumas (proc.)	32,1	107	30,5	24,7	41	33,4	1,05
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį							
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą							
Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) (100 000 gyv.)	26,4	6	24,4	0	75,7	42,7	1,08
Standartizuotas mirtingumo dėl savižudybių rodiklis (X60-X84) (100 000 gyv.)	30,9		23,8	0	79,5	41,1	1,30
Bandymų žudyti skaičius (X60-X64-X66-X84) (100 000 gyv.)	44,0	10	42,1	19,2	81,1	8,5	1,05
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose skaičius (1 000 gyventojų)	94,1	187	69,1	35,2	220,2	94,7	1,36
Socialinės rizikos šeimų skaičius (1 000 gyventojų)	4,5	102	3,3	0,3	8,7	4,9	1,36
Ilgalaikio nedarbo lygis (proc.)	1,4	202	2,2	0,3	8,2	1,8	0,64
Gyventojų skaičiaus pokytis (1 000 gyventojų)	-11,3	-651	-5,3	-23,7	-8,4	-16,3	2,15
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu							
Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01-Y98) (100 000 gyventojų)	101,2	23	93,4	29,9	203,1	102,5	1,08
Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V01-Y98) (100 000 gyventojų)	103,2		91,0	46,2	192,4	98,4	1,13
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius (1 000 gyventojų)	302,7	872	148,9	57,4	339,9	306,4	2,03
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius (1 000 gyventojų)	31,2	709	25,4	3,2	91	31,3	1,23
Sergamumas tuberkulioze (nauji atvejai ir recidyvai)(A15-A19) (100 000 gyventojų)	74,8	17	37,9	0	88,4	72,6	1,97
Sergamumas tuberkulioze (nauji TB atvejai)(A15-A19) (100 000 gyventojų)	74,8	17	32,9	0	88,4	59,8	2,27

2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką							
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buities sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą							
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius (10 000 darbingo amžiaus gyventojų)	0,7	1	0,9	0	3,9	0	0,75
Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje (10 000 gyventojų)	156,8	67	150,7	104,9	212	136,6	1,04
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius (10 000 gyventojų)	63,3	35	67,1	45,3	125,9	72,5	0,94
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) (10 000 gyventojų)	14,1	32	74,9	0	14,1	16,6	0,19
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį							
Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) (100 000 gyventojų)	17,6	4	5,5	0	28,3	8,5	3,18
Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) (100 000 gyventojų)	15,9		5,5	0	19,6	7,7	2,89
Mirtingumas dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) (100 000 gyventojų)	8,8	2	16,1	0	38,1	21,3	0,55
Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) (100 000 gyventojų)	8,9		15,3	0	32,6	20,2	0,58
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių							
Mirtingumas dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) (100 000 gyventojų)	13,2	3	8,0	0	25,4	4,3	1,65
Standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) (100 000 gyventojų)	12,0		7,9	0	26,3	4,4	1,50
Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) (100 000 gyventojų)	8,8	2	3,0	0	19,2	0	2,90
Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius (100 000 gyventojų)	57,2	13	58,9	29,3	136,3	51,2	0,97
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą							
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui.	164		1010	63	34382	56	0,16

Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams (proc.)	69		nėra	nėra	nėra	69	nėra
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams (proc.)	68		nėra	nėra	nėra	68	nėra
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą							
3.1. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą							
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu (100 000 gyventojų)	0,0	0	3,0	0	17,6	4,3	0,00
Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu (100 000 gyventojų)	0,0		3,1	0	24,8	3,7	0,00
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (100 000 gyventojų)	4,4	1	18,1	0	46,5	12,8	0,24
Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (100 000 gyventojų)	5,4		17,7	0	45,1	16,2	0,30
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) (100 000 gyventojų)	17,6	4	85,8	3,9	442,1	21,3	0,21
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais (asmenų skaičius)	234,4	97	189,9	49,8	415,9	205,5	1,23
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais.	199,4	114	166,8	32,5	359,2	183	1,20
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius							
Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.).	30,3	57	36,7	11,7	73,5	26	0,83
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius							
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais							
Išvengiamų hospitalizacijų skaičius (1 000 gyventojų)	33,5	762	32,5	20	64,9	32,7	1,03
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius (1 000 gyventojų)	5,4	99	6,9	4,1	10	4,2	0,78
4.2. Plėtoti sveikatos infrastuktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą							
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	4,0	121	2,0	1,2	6,2	3,8	1,99

Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius (10 000 gyventojų)	4,3	10	7,2	2,6	13,6	5,5	0,60
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	7,9	180607	9,1	6,5	11,3	7,8	0,87
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (100 000 gyventojų)	8,8	2	6,1	0	17,2	8,5	1,45
Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) (10 000 gyventojų)	0,4	1	2,2	0	5,1	0	0,20
Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių	4,8	1	3,4	0	16,5	0	1,40
2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) (proc.)	93,3	194	92,1	83	99,5	94,3	1,01
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepavimo apimtys (proc.)	95,6	175	92,3	70	97,7	94,3	1,04
Tikslinės populiacijos (6–14 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje (proc.)	18,8	373	14,5	5,7	52,7	33,7	1,30
Vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	14,5	240	18,9	7,5	28,3	13,9	0,77
Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius (1000 gyventojų)	2,5	1	4,4	0	15,8	4,6	0,56
Mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) (100 000 gyventojų)	862,1	196	782,5	643,5	953,5	823,9	1,10
Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) (100 000 gyventojų)	832,5		744,5	619,5	1059	817	1,12
Mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) (100 000 gyventojų)	268,3	61	286,6	188,5	397,89	268,9	0,94
Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) (100 000 gyventojų)	258,9		274,7	219,6	356,2	273,4	0,94
Mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) (100 000 gyventojų)	167,1	38	191,0	126,5	610,5	140,9	0,87

Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) (100 000 gyventojų)	164,6		181,8	83,8	485,7	133,8	1,05
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) (10 000 gyventojų)	76,1	173	56,6	26,9	112	58,5	1,34
Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje (proc.)	48,5	14620	50,2	13,8	71,7	43,1	0,97
Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje (proc.)	49,5	2572	52,7	28,9	72	44,5	0,94
Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje (proc.)	63,6	4641	53,1	28,6	66	58,7	1,20
Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje (proc.)	45,2	2413	42,9	26,2	61,4	42	1,05

1 lentelė. Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis

Iš 1 lentelėje „Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis“ pateiktų PRS rodiklių reikšmių matyti, kad:

1. Iš visų sveikatos rodiklių yra geresni (**žalioji zona**):

- ilgalaikio nedarbo lygis;
- sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl nukritimo;
- į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu;
- išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų, skaičius;
- slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui skaičius;
- sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis;
- tikslinės populiacijos (6-14m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje;
- paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas piktybinių navikų rodiklis ir kiti rodikliai
- tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje.

2. Dalis rodiklių reikšmės patenka į prasčiausių savivaldybių kvintilių grupę (**raudonoji zona**):

- mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius;
- sergamumas tuberkulioze (nauji atvejai ir recidyvai);
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl transporto įvykių;
- pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių
- šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius;
- sergamumas II tipo cukriniu diabetu;

3. Didžioji dalis Šilalės rajono rodiklių reikšmių patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (**geltonoji zona**), tačiau į juos taip pat reikėtų atkreipti dėmesį:

- mirtingumo/standartizuoto mirtingumo dėl savižudybių;
- socialinės rizikos šeimų skaičius;
- gyventojų skaičiaus pokytis;
- asmenų žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius;
- darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius
- mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose skaičius;
- gyventojų skaičiaus pokytis;
- socialinės pašalpos gavėjų skaičius;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl išorinių priežasčių;
- susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius;
- nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai);
- kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus dalis;
- sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze;
- sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis;
- kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas;
- išvengiamų hospitalizacijų skaičius;
- apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui;
- vaikų, neturinčių eduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų dalis (proc.);
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis;

- 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė);
- 1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepijimo apimtys;
- tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų;
- tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje;
- tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje.
- tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje.

Išsamesnei analizei, kaip prioritetinės sveikatos problemos, pasirinkti šie rodikliai:

- Šilalės rajono gyventojų mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo;
- Šilalės rajono gyventojų sergamumas tuberkulioze;
- Šilalės rajono mirtingumas dėl transporto įvykių.

2. SPECIALIOJI DALIS

ATRINKTŲ RODIKLIŲ DETALI ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS

2.1. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ MIRTINGUMAS DĖL ATSITIKTINIO PASKENDIMO

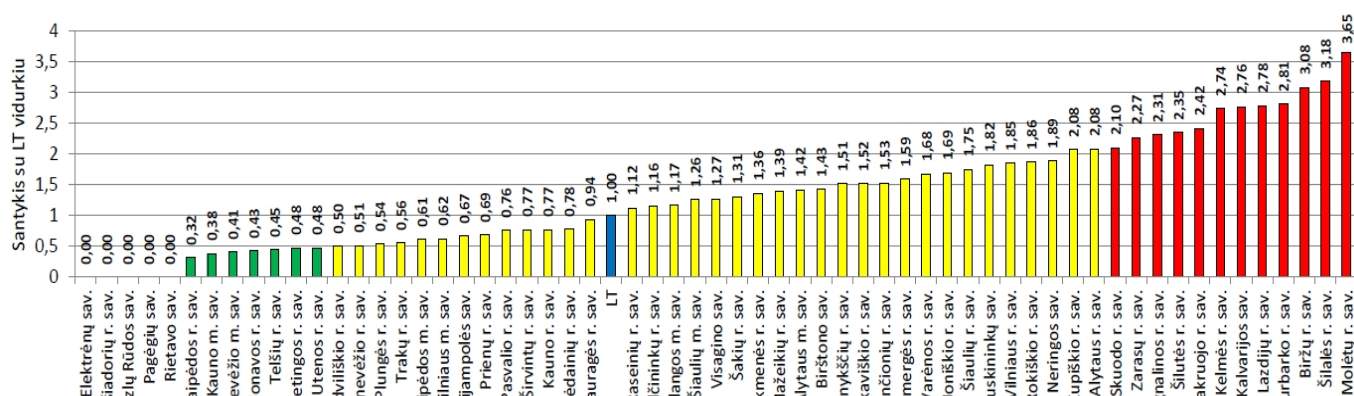
Aukšto mirtingumo rodiklio dėl atsitiktinio paskendimo analizė yra būtina įgyvendinant Lietuvos sveikatos strategijos tikslo „*Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką*“ uždavinį „*Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį*“, ieškant šios problemos priežasčių bei jos sprendimo būdų.

Visame pasaulyje kasmet dėl šios priežasties netenkama daugiau kaip 400 tūkst. žmonių. Vaikų netekčių dėl išorinių veiksnių statistikoje žūtys vandenyje užima antrą vietą pagal dažnumą. Pasaulio sveikatos organizacija rekomenduoja tarptautinį ir nacionalinį dėmesį sutelkti į skendimų prevenciją, į žalą, padaromą šalies ekonomikai, bendruomenėms ir šeimoms.

2018 m. Lietuvoje atsitiktinai paskendo (W65-W74) 155 asmenys, iš jų 117 vyrų ir 38 moterys. Vyrų (9,0/100 000 gyv.) apie 4 kartus dažniau skendo nei moterys (2,5/100 000 gyv.). Nė vienas gyventojas nepaskendo 10-yje savivaldybių: Elektrėnų r., Palangos m., Neringos, Kazlų Rūdos, Pagėgių, Rietavo, Širvintų r., Birštono, Kaišiadorių r. ir Visagino. 23,9 proc. visų mirčių nuo paskendimų nustatyta Vilniaus (37 mirtys) apskrities gyventojams, 15,5 proc. – Šiaulių apskrities (24 mirtys), 11 proc. – Klaipėdos apskrities, 10,3 proc. – Kauno apskrities gyventojams. Mažiausiai asmenų nuskendo Marijampolės ir Telšių apskrityse – 4-6 proc. visų atsitiktinai paskendusiu. Biržų r., Šilalės r. ir Molėtų r. savivaldybių gyventojų mirtingumas nuo atsitiktinių paskendimų Lietuvos vidurkį viršijo daugiau kaip 3 kartus. Atkreiptinas dėmesys, kad šis rodiklis rodo, kokių savivaldybių gyventojai nuskendo, tačiau nerodo įvykio vietos. Giliau analizuojant problemą ir vykdant prevencines priemones, į šį aspektą būtina atkreipti dėmesį, taip pat vertėtų paanalizuoti išgelbėtų gyventojų skaičių.

60 proc. skendimo atvejų būna vasarą, ypač savaitgaliais. Vyrų skęsta tris kartus dažniau nei moterys, dažniausiai 25–40 metų. Maždaug 60 proc. moka plaukti. Pagrindinės skendimo priežastys – neblaivi būklė, vaistų poveikis, savaiminė hiperventiliacija, traukuliai, nelaimingi

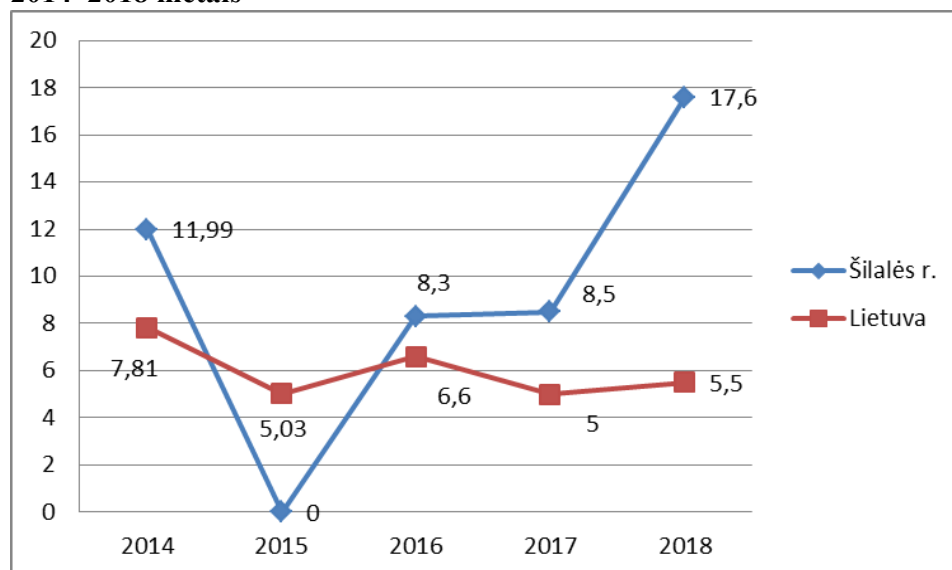
atsitikimai plaukiojant valtimi, vandens sportas, sveikatos būklė, jėgų pervertinimas plaukiant didelį atstumą, neįvertinamas vandens telkinio gylis, vandens telkinio nepažinėjimas, nepakankama vaikų priežiūra, žemesnis socialinis ekonominis statusas.

1 pav. Mirtingumas dėl atsitiktinių paskendimų (W65-W74) 100 000 gyv. 2018 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2 pav. Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) Šilalės rajone 100 000 gyv. 2014–2018 metais

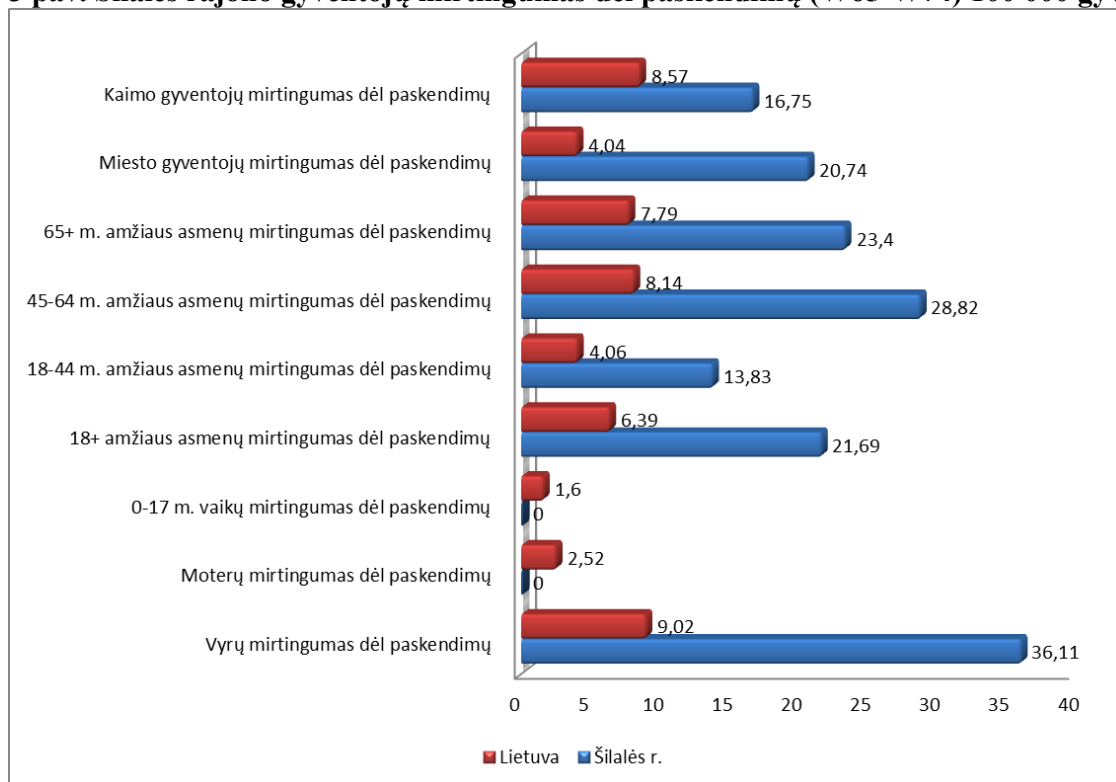

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Lyginant Šilalės rajono rodiklį su praėjusių metų duomenimis, pastebima didėjimo tendencija – paskutiniaisiais tiriamaisiais metais šis skaičius išaugo dvigubai. Lyginant Šilalės r. mirtingumo dėl atsitiktinių paskendimų rodiklį su Lietuvos matyti, jog 2018 metais šalies vidurkį šis rodiklis viršija daugiau nei tris kartus. Pagal šį rodiklį Šilalės rajono savivaldybė patenka tarp 10 savivaldybių, kuriose situacija yra prasčiausia. Vertinant absoliučius skaičius, per 2018 m. Šilalės rajono savivaldybėje paskendo 4 asmenys. Analizuojant 2018 m. duomenis pagal lytį pastebima, jog visi mirusieji dėl paskendimų Šilalės r. buvo vyriškos lyties. Dažnesnis vyrų skendimų dažnis yra susijęs su jų elgesiu prie vandens telkinių: maudymasis vienas, apsvaigus nuo alkoholio ir kt. priežasčių. Tai lemia, kad vyrų mirtingumas nuo atsitiktinių paskendimų yra gerokai didesnis nei moterų. Stebint mirtingumą pagal amžiaus grupes matyti, didžioji dalis paskendusiųjų buvo darbingo amžiaus: 1 mirusysis priklausė 18-44 metų amžiaus grupei, 2

asmenys pateko 45–64 metų amžiaus grupę, vienas asmuo – 65 metų ir vyresnių amžiaus grupę. Beveik visi mirusieji (3 asmenys) – kaimo gyventojai.

3 pav. Šilalės rajono gyventojų mirtingumas dėl paskendimų (W65-W74) 100 000 gyv. 2018 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Apibendrinant analizę galima teigti, kad nors vertinant absoliučius skaičius mirusiųjų dėl atsitiktinio paskendimo skaičius Šilalės rajono savivaldybėje nėra labai didelis, tačiau, lyginant su Lietuvos vidurkiu ir nepalankia kitimo tendencija, reikalauja veiksmų, siekiant išvengti galimo situacijos prastėjimo.

Itin svarbu pabrėžti, kad rodiklis parodo kurios savivaldybės gyventojai paskendo, tačiau nenurodo tikslios įvykio vietos, kurioje būtent savivaldybėje atsitiko nelaimingas įvykis. Todėl negalima teigti, kad Šilalės rajone nėra užtikrintos saugios laisvalaikio leidimo sąlygos. Taip pat analizuojant minėtą rodiklį svarbu atsižvelgti į tai, jog rodiklio kitimo tendencijos priklauso nuo sezoniskumo (šiltesnėmis vasaromis nei įprasta daugiau žmonių poilsiauja prie vandens telkinių, todėl ir paskendimų skaičius išauga), neapdairaus elgesio (ypatingai žiemos laikotarpiu, kuomet neatsargiai elgiamasi ant ledo), maudymosi apsvaigus, savo jėgų pervertinimo ir kt. Visi šie veiksniai sąlygoja atsitiktinio paskendimo rodiklį, todėl sunku prognozuoti jo kitimą. Vis dėlto, Šilalės rajono savivaldybėje turi būti nuolatos užtikrinamos prevencinės priemonės, kurios padėtų išvengti atsitiktinio paskendimo aukų.

Ketvirtus metus Šilalės sporto mokykla kartu su Kūno kultūros ir sporto departamentu prie LRV vykdo projektą „Mokomės plaukti ir saugiai elgtis vandenyje“. Projekto metu buvo siekiama išmokyti plaukti 113 Šilalės rajono savivaldybės antrojų. Norint užtikrinti, kad visi Šilalės rajono antrojai turėtų galimybę nemokamai lankyti plaukimo pamokas, Šilalės rajono savivaldybė taip pat prisidėjo prie šio projekto vykdymo. Projektas „Mokomės plaukti ir saugiai elgtis vandenyje“ vykdomas Šilalės sporto ir laisvalaikio centre. Projekte dalyvauja 197 Šilalės savivaldybės antrųjų klasių mokiniai, kurie suskirstyti į 14 grupių, lanko plaukimo užsiėmimus. Projekte dalyvavę vaikai mokėsi priprasti prie vandens aplinkos, sulaikyti kvėpavimą ir orientuotis po vandeniu, atlikti įkvėpimo ir iškvėpimo į vandenį pratimus, slinkti ant krūtinės ir nugaros, atlikti šuoliuką į vandenį

nuo bortelio, plūduriuoti horizontalioje ir vertikalioje padėtyje, keisti kūno padėtį bei kitų naudingų įgūdžių. Mokymasis plaukti baseine – vieta, kurioje mokiniai mokomi plaukti, susipažįsta su saugaus elgesio vandenyje taisyklėmis, mokosi įvertinti savo fizinės galimybes konkrečiose situacijose. Projekto tikslas kuo daugiau savivaldybės mokinių išmokyti plaukti, saugiai elgtis vandenyje ir prie vandens, taip pat skatinti savivaldybės vaikų fizinį aktyvumą, stiprinant sveikatą ir gerinant jų fizinį pasirošimą.

Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras įgyvendina projektą „Šilalės rajono gyventojų sveikatos stiprinimas ir sveikos gyvensenos ugdymas“. Projekto tikslas – padidinti Šilalės rajono savivaldybės gyventojų sveikatos raštingumo lygį bei suformuoti pozityvius jų sveikatos elgsenos pokyčius.

Viena iš projekto veiklų – vaikų pirmos pagalbos mokymai, kurios metu vaikai yra supažindinami su pirmosios pagalbos teikimo principais, aptariama kaip apsisaugoti nuo nelaimingų atsitikimų.

Taip pat Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras nuolat veda pirmosios pagalbos mokymus suaugusiems bei kiekvienais metais įspėja gyventojus elgtis atsargiai prie vandens telkinių šiltuoju bei šaltuoju metų laikotarpiu.

2.2. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ SERGAMUMAS TUBERKULIOZE

Šilalės rajono savivaldybės gyventojų didelio sergamumo tuberkulioze (A15-A19) rodiklio analizė yra būtina įgyvendinant LSP tikslo „*Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį*“ uždavinį „*Sumažinti socialinę - ekonominę gyventojų diferenciaciją šalyje ir bendruomenėse*“ bei ieškant šios problemos priežasčių ir sprendimo būdų.

Tuberkuliozė – viena iš labiausiai paplitusių lėtinių, oro lašeliniu būdu plintančių, infekcinių, visuomenei pavojingų užkrečiamųjų ligų. Infekcijos šaltinis – asmuo, sergantis atvira plaučių tuberkulioze ir oro lašeliniu būdu skleidžiantis tuberkuliozės mikobakterijas. Tuberkuliozė yra visuomenei pavojinga infekcinė liga, o sergančiųjų gydymas ir priežiūra – brangūs.

Tuberkuliozės (toliau – TB) plitimą mūsų šalyje lemia šios pagrindinės priežastys: socialinės (nedarbas, skurdas, alkoholio, narkotikų vartojimas);

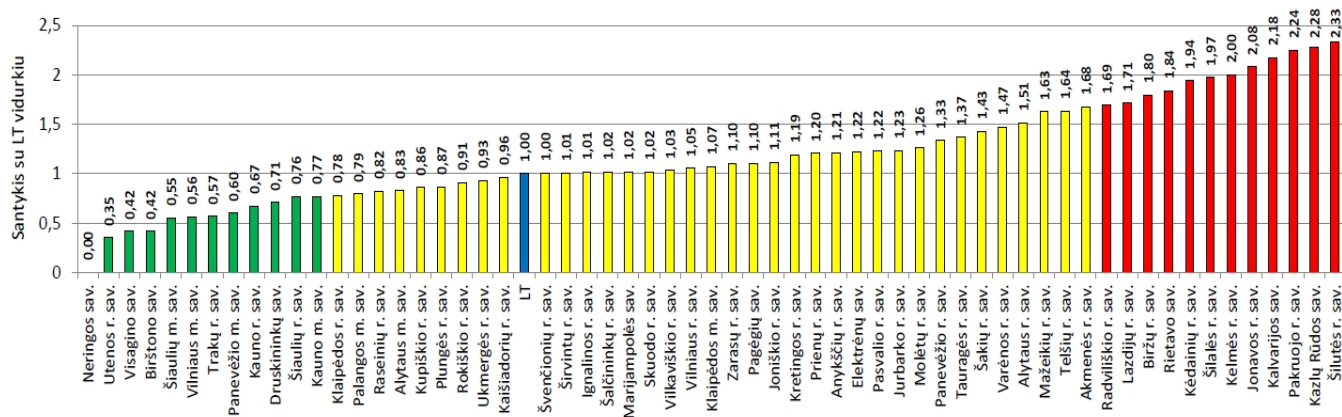
psichologinės (dalies sergančiųjų TB nesuvokimas šios ligos sukeltų sveikatos sutrikimų sunkumo ir nenoras gydytis ir baigti gydymo kursą, gydymo režimo pažeidimai).

Apie 50 proc. naujų TB pacientų – bedarbiai arba neturintys nuolatinio darbo, piktnaudžiaujantys alkoholiu, pažeidinėjantys gydymo režimą. Šie ligoniai – potencialūs infekcijos ir vaistams atsparios tuberkuliozės šaltinis.

Lietuvoje tuberkuliozė aktuali problema, nes visose savivaldybėse (išskyrus Neringos, Palangos ir Širvintų r. sav.) 2018 m. registruoti nauji šios ligos atvejai. Iš viso šalyje užregistruoti 922 nauji tuberkuliozės atvejai (32,9/100 000 gyv.), iš jų 41 asmeniui – įkalinimo įstaigose. Prasčiausia situacija Šilutės r., Šilalės r., Kalvarijos ir Kazlų Rūdos savivaldybėse – Lietuvos vidurkis viršytas daugiau kaip 2 kartus.

Nuo 2015 m. Šilalės rajone buvo stebimas sergamumo tuberkulioze mažėjimas, tačiau sergamumo rodiklis eilę metų gerokai didesnis už šalies rodiklį – 2018 m. Šilalės rajone užfiksuoti 74,8 nauji sergamumo atvejai/100 tūkst. gyv., o šalies vidurkis – 32,9/100 000 gyv. (6 pav.). Šilalės rajone 2018 metais užfiksuoti 17 naujų susirgimų tuberkulioze (nauji atvejai ir recidyvai). Ekspertų nuomone ir žiniomis, sergamumo tuberkulioze rodiklis metodiškai tiksliau skaičiuojamas įtraukiant ir recidyvus (t. y. atkrytis, ligonis jau buvo išgydytas ir liga naujai atsinaujino, pasikartojimas). Paskutiniaisiais tiriamaisiais metais Šilalės rajone 100 tūkst. gyventojų teko 74,8 atvejų, Lietuvoje šis rodiklis siekė 37,9/100 tūkst. gyv.

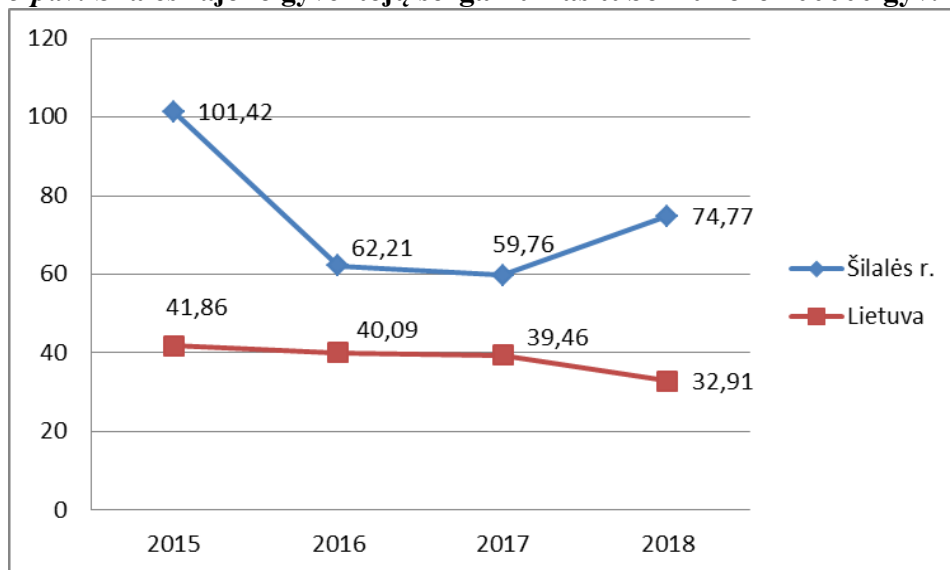
4 pav. Sergamumas (nauji atvejai ir recidyvai) tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. 2018 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Iš visų įvairiose amžiaus grupėse sirgusių asmenų, 2018 metais daugiausia TB diagnozuota 35–44 metų asmenims, mažiausiai – vaikams.

5 pav. Šilalės rajono gyventojų sergamumas tuberkulioze 100000 gyv.

Šaltinis: TB registro duomenys

Šilalės rajono savivaldybės taryboje 2013 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. T1-128 patvirtintas Tuberkuliozės profilaktikos Šilalės rajone tvarkos aprašas.

Tikslas – tarpžinybinis bendradarbiavimas, socialinė parama, švietėjiška veikla, siekiant patikrinti socialinės rizikos šeimas, socialinę riziką patiriančius ir socialiai nedraustus asmenis dėl sergamumo tuberkulioze (toliau – TB) ir reikalui esant nukreipti gydymui.

Uždaviniai:

- šviesti ir informuoti visuomenę apie TB paplitimą bei jos mažinimo galimybes;
- tarpinstitucinio bendradarbiavimo pagalba išsiaiškinti TB galimai sergančius asmenis,
- organizuoti atvykimą į asmens sveikatos priežiūros įstaigą, teikti pagalbą nukreipiant asmenis tolimesniam gydymui.
- socialinės paramos – maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartinį paketų, vykimo pas gydytoją išlaidų apmokėjimas, kitos pagalbos organizavimas.

2013 m. organizuoti **143** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Iš jų: 6 asmenims nustatyta TB, 3 – įtariama TB (nukreipti į gydymo įstaigą ištyrimui). Pasitikrinusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai bei apmokėtos transporto išlaidos (nuvykimui pas gydytoją), kompensuoti 17 socialiai nedraustų asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl TB.

2014 m. organizuoti **69** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Iš jų: 4 asmenims nustatyta TB, 2 – įtariama TB (nukreipti į gydymo įstaigą ištyrimui), 1 – pakartotinis TB ištyrimas. Pasitikrinusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai, kompensuoti 8 socialiai nedraustų asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl TB.

2015 m. organizuoti **20** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Pasitikrinusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai.

2016 m. organizuoti **172** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Pasitikrinusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai. Iš jų: 2 asmenims nustatyta TB, kompensuoti 24 socialiai nedraustų asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl TB.

2017 m. organizuoti **99** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Pasitikrinusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai, kompensuoti 11 socialiai nedraustų asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl TB.

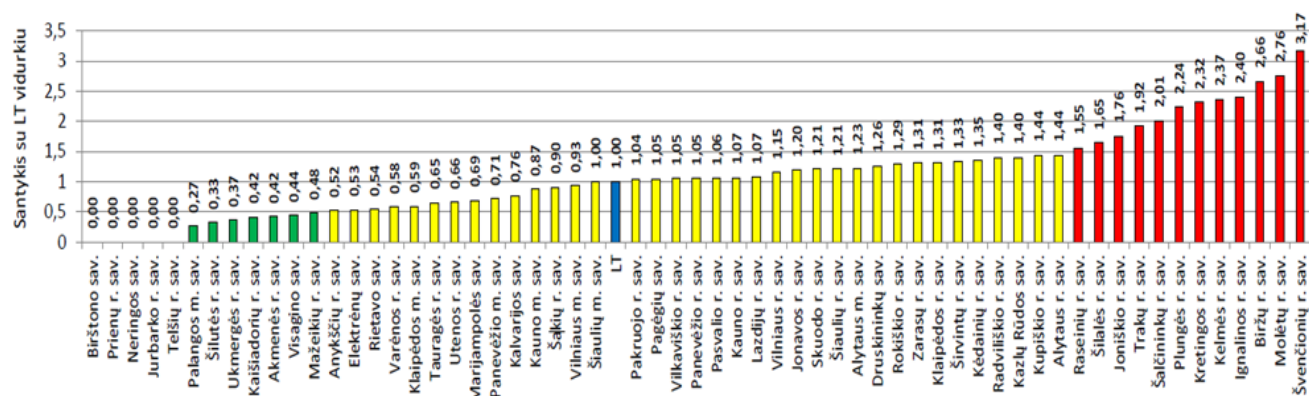
2018 m. organizuoti **73** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Pasitikrinusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai, kompensuoti 6 socialiai nedraustų asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl TB.

2.3. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ MIRTINGUMAS DĖL TRANSPORTO ĮVYKIŲ

Aukšto mirtingumo rodiklio dėl transporto įvykių analizė yra būtina įgyvendinant LSP tikslo „*Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką*“ uždavinį „*Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių*“, ieškant šios problemos priežasčių bei jos sprendimo būdų.

Nors Lietuvoje jau ne vienerius metus viena iš pagrindinių prioritetinių sričių, į kurią kreipiamas didelis dėmesys, yra avaringumo keliuose mažinimas, 2018 m. Lietuvoje dėl transporto įvykių (V00-V99) žuvo 224 gyventojai. Visų šių mirčių buvo galima išvengti. Daugiausiai mirčių transporto įvykiuose patyrė Vilniaus m. (41 mirtis) bei Kauno m. (20 mirčių) savivaldybių gyventojai. Apie 2 kartus Lietuvos vidurkį viršijo Šalčininkų r., Plungės r., Kretingos r. ir Ignalinos r. savivaldybių gyventojų rodikliai. Biržų r., Molėtų r., Švenčionių r. savivaldybių gyventojų rodikliai šalies vidurkį viršijo apie 3 kartus. Transporto įvykiuose nežuvo nė vienas Birštono, Prienų r., Palangos, Neringos ir Pagėgių, savivaldybių gyventojas.

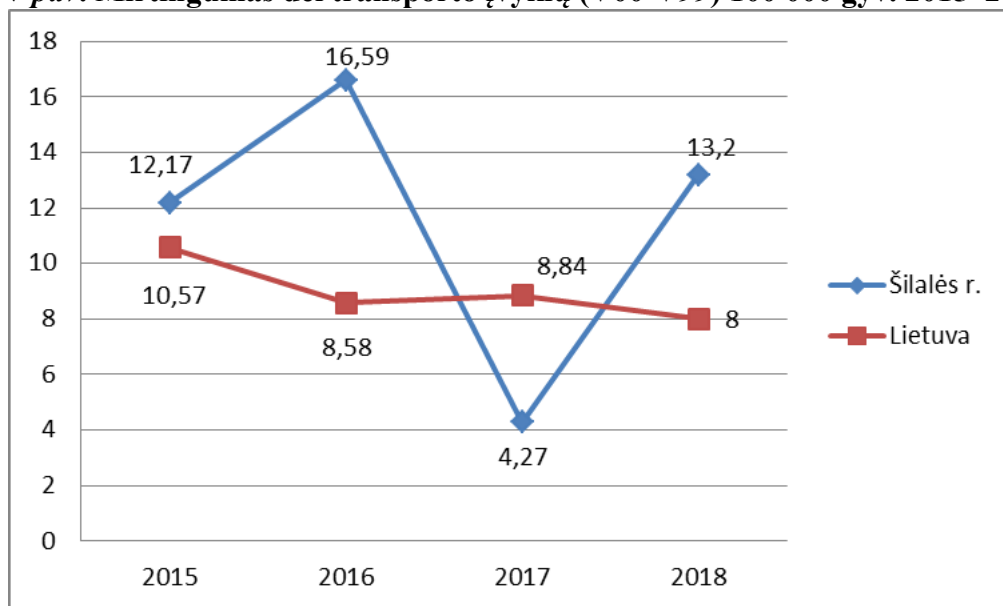
6 pav. Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyv. savivaldybėse 2018 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

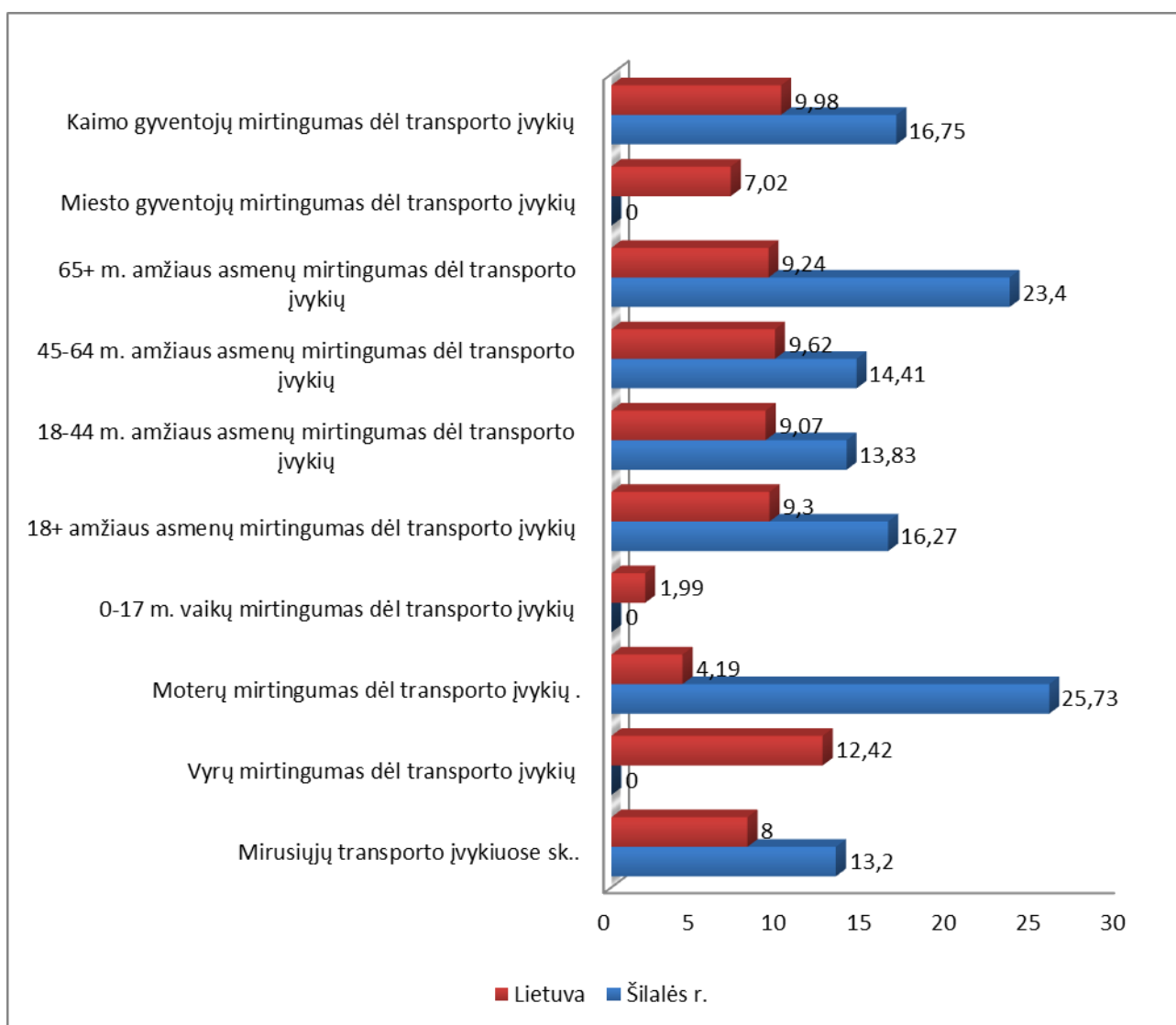
2018 m. Šilalės rajone eismo įvykiuose žuvo 3 gyventojai. Iš jų – 2 jauno (18–44 metų ir 45–64 metų), darbingo amžiaus moterys, bei 1 vyresnio amžiaus (65+ amžiaus grupės) moteris. Reikėtų paminėti, kad 2 iš žuvusiųjų buvo pėsčiosios, sužeistos transporto įvykių metu. Stebint mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklių dinamiką matyti, jog nuo 2015 rodiklio svyravimai kito, tačiau sergamumo rodiklis eilę metų gerokai didesnis už šalies vidurkį. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2018 metais Šilalės rajono gyventojų mirtingumas ženkliai išaugo – 100 000 gyventojų teko 13,2 atvejai, tuo tarpu šalyje šis rodiklis buvo 8/100 000 gyventojų. (7pav.).

7 pav. Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyv. 2015–2018 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

8 pav. Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyv. 2018 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Statistikos duomenys rodo, kad apie 40 proc. kelių įvykių įvyksta tamsiuoju paros metu, nors eismo intensyvumas tuomet yra mažesnis, tačiau pasekmės kur kas skaudesnės, nes žūva daugiau žmonių. Pagrindinė autoavarijų priežastimi tamsiuoju paros metu galima laikyti matomumo sumažėjimą. Svarbią rolę čia vaidina neapšviesti ar blogai apšviesti keliai, blogai sureguliuoti ar eksploatuojami transporto priemonių žibintai. Nustatyta, kad tinkamai apšvietus gatves, galima sumažinti nelaimingų atsitikimų skaičių. Tamsa, prastos oro sąlygos (rūkas, lietus, sniegas), pablogina vairavimo sąlygas. Norėdami išvengti eismo įvykių su pėsčiais, tiek pėstieji, tiek transporto priemonių vairuotojai turėtų elgtis atsakingiau. Pėstieji turėtų pasirūpinti atšvaitais, žibintuvėliais ar kitais šviesą atspindinčiais elementais, judėti pėsčiųjų takais, jei jų nėra – kelkraščiais prieš automobilių judėjimo kryptį, eiti per kelią ar gatvę tik tinkamai įsitikinus, kad tai daryti yra saugu. Vairuotojai turėtų būti atidesni, atsižvelgti į oro ir eismo sąlygas – pasirinkti saugų greitį, kad spėtų laiku sustabdyti transporto priemonę. Šviesiu paros metu didelę įtaką eismo įvykių kiekiui turi eismo intensyvumas, kuris dieną būna didesnis, nei naktį, todėl eismo įvykių įvyksta daugiau. Tamsiu paros metu didžiausią įtaką eismo saugumui keliuose turi matomumas. Tamsoje vairuotojas daug sunkiau pastebi pėsčiąjį elementais pastebimas iš 150 m, o be jų – vos iš 50 m atstumo.

Didesnį mirtingumo rodiklį gali lemti neatsakingas eismo dalyvių elgesys, vairuotojų vairavimo įgūdžių stoka, įvykiai dėl laukinių gyvūnų kaltės, blogo matomumo ir kt. aplinkybių. Taip pat reikėtų griežtesnės neblaivių eismo dalyvių kontrolės.

3. IŠVADOS

1. Lyginant Šilalės rajono rodiklį su praėjusių metų duomenimis, pastebima didėjimo tendencija - paskutiniaisiais tiriamaisiais metais šis skaičius išaugo dvigubai. Lyginant Šilalės r. mirtingumo dėl atsitiktinių paskendimų rodiklį su Lietuvos matyti, jog 2018 metais šalies vidurkį šis rodiklis viršija daugiau nei tris kartus. Vertinant absoliučius skaičius, per 2018 m. Šilalės rajono savivaldybėje paskendo 4 asmenys. Analizuojant 2018 m. duomenis pagal lytį pastebima, jog visi mirusieji dėl paskendimų Šilalės r. buvo vyriškos lyties. Stebint mirtingumą pagal amžiaus grupes matyti, didžioji dalis paskendusiujų buvo darbingo amžiaus: 1 mirusysis priklausė 18-44 metų amžiaus grupei, 2 asmenys pateko 45-64 metų amžiaus grupę, vienas asmuo – 65 metų ir vyresnių amžiaus grupę. Beveik visi mirusieji (3 asmenys) – kaimo gyventojai.

2. Nuo 2015 m. Šilalės rajone buvo stebimas sergamumo tuberkulioze mažėjimas, tačiau sergamumo rodiklis eilę metų gerokai didesnis už šalies rodiklį – 2018 m. Šilalės rajone užfiksuoti 74,8 nauji sergamumo atvejai/100 000 gyv., o šalies vidurkis - 32,9/100 000 gyv. (6 pav.). Šilalės rajone 2018 metais užfiksuoti 17 naujų susirgimų tuberkulioze (nauji atvejai ir recidyvai).

3. 2018 m. Šilalės rajone eismo įvykiuose žuvo 3 gyventojai. Iš jų – 2 jauno (18-44 metų ir 45-64 metų), darbingo amžiaus moterys bei 1 vyresnio amžiaus (65+ amžiaus grupės) moteris. Reiktų paminėti, kad 2 iš žuvusiųjų buvo pėsčiosios, sužeistos transporto įvykių metu. Stebint mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklių dinamiką matyti, jog nuo 2015 rodiklio svyravimai kito, tačiau sergamumo rodiklis eilę metų gerokai didesnis už šalies vidurkį. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2018 metais Šilalės rajono gyventojų mirtingumas ženkliai išaugo – 100 000/gyv. teko 13,2 atvejai, tuo tarpu šalyje šis rodiklis buvo 8/100 000 gyv.

4. REKOMENDACIJOS

1. Siekiant mažinti mirtingumą dėl atsitiktinio paskendimų reiktų:

- Siekiant mažinti išvengiamų mirties priežasčių skaičių, rengti informacinius pranešimus apie pirmosios pagalbos svarbą aktyviai mokant jos teikimo pagrindų ne tik ugdymo įstaigose, bet ir viešose vietose (maudyklų pakrantėse, aikštėse, švenčių metu). Skatinti žmones mokytis atlikti pradinį gaivinimą ir suteikti jiems galimybę tuos įgūdžius vis atnaujinti;
- Suteikti galimybę moksleiviams lankyti baseiną ir mokyti juos plaukti;
- Organizuoti paskaitas Šilalės rajono gyventojams apie saugų elgesį prie vandens telkinių (neiti į vandenį apsaigus nuo alkoholio ir kitų kenksmingų medžiagų; neiti maudytis vieniems, naktį ar į labai šaltą vandenį; nepalikti vienu vaikų prie vandens telkinių be priežiūros; teikti pirmą pagalbą įvykus nelaimei ir pan.). Vasaros metu skleisti visuomenei informaciją apie saugų elgesį prie vandens telkinių, kaip apsisaugoti nuo saulės smūgio (karščio), kaip saugiai atostogauti (iškylauti);
- Didinti rajono gyventojų raštingumą sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo srityje, vykdant mokslu pagrįstos informacijos sklaidą bei atsižvelgiant į gyventojų, kuriems ši informacija teikiama, amžių, išsilavinimą, užimtumą bei sveikatos būklę;

2. Siekiant sumažinti sergamumą tuberkulioze rekomenduojama:

- Siekiant mažinti Šilalės rajono gyventojų sergamumą tuberkulioze, problemą spręsti kompleksiskai. Gydimui svarbi savalaikė diagnozė ir griežtas standartizuoto gydymo taikymas. Pagrindinės veiksmingos profilaktikos priemonės yra gerų ekonominių ir socialinių sąlygų užsitikrinimas, profilaktinis vaikų skiepijimas BCG vakcina. Svarbu organizuoti šios ligos rizikos grupių asmenų profilaktinę patikrą, bei ieškoti bendradarbiavimo būdų, siekiant aukštesnių profilaktinių patikrų rezultatų.

- Organizuoti bendruomenėse švietėjiškas paskaitas tuberkuliozės plitimo prevencijai, padedančias ugdyti gyventojų sveikatos raštingumą, skatinančias motyvaciją būti atsakingiems už savo sveikatą.
- Vykdyti informacijos sklaidą (straipsniai spaudoje bei internete) infekcinių ligų prevencijai.

3. Siekiant mažinti gyventojų transporto įvykiuose patirtų traumų ir mirtingumo skaičių reikėtų:

- stiprinti saugumo priemones;
- skatinti ir mokyti gyventojus nešioti atšvaitus, liemenes ar šviesą atspindinčius rūbus tamsiu paros metu;
- gyventojams organizuoti saugaus eismo renginius (akcijos (šviesos atšvaitų dalijimas pėstiesiems), informacijos sklaida, mokymai, socialinės reklamos);
- ugdymo įstaigose mokyti vaikus saugaus eismo ir kultūros kelyje;
- griežčiau kontroliuoti gyventojus, pažeidžiančius kelių eismo taisykles;
- stiprinti saugumo priemones avaringiausiuose kelių ruožuose, rajono gyvenvietėse;
- didesnę dėmesį skirti kelių priežiūrai žiemos sezono metu laiku valant ir barstant gatves esant slidžiai kelio dangai;
- bendruomenėse įvairaus amžiaus žmonių grupėms organizuoti pirmosios pagalbos teikimo mokymus.

4. Siekiant geresnės Šilalės rajono savivaldybės gyventojų sveikatos būklės, būtina plėtoti sveikatinimo veiklas visose savivaldybės politikos srityse:

- gerinti bendruomenės sveikatos raštingumą, vykdyti visuomenės švietimą per vietines visuomenės informavimo priemones, teikiant mokslu pagrįstą informaciją apie sveikos gyvensenos principus, įgūdžių ugdymą ir ligų profilaktiką;
 - skatinti gyventojus aktyviai dalyvauti Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro, švietimo ir sporto įstaigų organizuojamuose įvairiuose sveikatinimo veiklos renginiuose;
 - vykdyti sveikatą stiprinančių mokyklų plėtrą Šilalės rajono savivaldybės švietimo įstaigose.
 - skatinti visuomenės sveikatos ir asmens sveikatos priežiūros bei kitų sektorių bendradarbiavimą kompleksiškai sprendžiant savivaldybės gyventojų sveikatos problemas;
 - toliau vykdyti valstybės finansuojamas prevencines programas. Norint pasiekti didesnę gyventojų informuotumą ir aktyvų gyventojų dalyvavimą šiose programose, skatinti visuomenės sveikatos priežiūros ir asmens sveikatos priežiūros įstaigų bendradarbiavimą.
 - siekti sumažinti akivaizdžius sveikatos netolygumus tarp miesto ir kaimo gyventojų bei skirtingų socialinių sluoksnių.
-

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

DĖL ŠILALĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS 2018 METŲ ATASKAITOS

Šilalė

1. **Parengto sprendimo projekto tikslas.** Pateikti Savivaldybės tarybai 2018 metų stebėsenos rezultatus.
2. **Kas inicijavo, kokios priežastys paskatino ir kuo vadovaujantis parengtas sprendimo projektas.** Sprendimo projektas rengiamas ir teikiamas savivaldybės tarybai vadovaujantis Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymo 10 straipsnio 2 dalimi.
3. **Galimos neigiamos pasekmės priėmus sprendimo projektą, kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.** Neigiamų pasekmių nenumatoma.
4. **Laukiami rezultatai.** Išanalizavus 2018 metų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitą, stebėsenos rodiklius, bus galima daryti išvadas apie kai kurių sveikatos rodiklių būklę Šilalės rajono savivaldybės teritorijoje ir priimti atitinkamus sprendimus situacijai gerinti.
5. **Kokie šios srities aktai tebegalioja ir kokius galiojančius aktus būtina pakeisti, papildyti ar pripažinti netekusiais galios, priėmus teikiamą sprendimo projektą.** Nereikalinga.

Savivaldybės gydytoja

2020-03-

Dalė Briedienė

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	Šilalės rajono savivaldybė
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Dėl Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2018 m. ataskaitos
Dokumento registracijos data ir numeris	2020-03-03 08:57 Nr. T25-79
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	-
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Registravimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Ingrida Montvidaitė Tarybos sekretorius
Parašo sukūrimo data ir laikas	2020-03-03 08:57
Parašo formatas	Trumpalaikio galiojimo (XAdES-T)
Laiko žymoje nurodytas laikas	2020-03-03 08:57
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016
Sertifikato galiojimo laikas	2019-05-30 18:11 - 2024-05-28 23:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	-
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	2
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	1
Pridedamo dokumento sudarytojas (-ai)	-
Pridedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	2019 m. stebėsenos ataskaita.docx
Pridedamo dokumento registracijos data ir numeris	-
Pridedamo dokumento sudarytojas (-ai)	-
Pridedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	AIŠKINAMASIS RAŠTAS dėl VS funkcijų ir stebėsenos.docx
Pridedamo dokumento registracijos data ir numeris	-
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	DekaDoc v.20200216.6
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir ją atspausdinęs darbuotojas	2020-03-03 15:47 nuorašą suformavo Sistemos Administratorius
Paieškos nuoroda	-
Papildomi metaduomenys	-